

Op weg naar duurzame zorg

'DIT IS HET MOMENTUM'

De Green Deal 'Nederland op weg naar Duurzame Zorg' ambieert een systematische verduurzaming van de zorg. Lukt dit? Adriaan van Engelen, directeur van Milieu Platform Zorgsector, licht de stand van zaken toe: "We hebben al grote stappen gezet, het is nu vooral belangrijk dat iedereen aanhaakt."

Tekst: Klarinda de Rijke

Adriaan van Engelen: 'De vereniging is in het eerste kwartaal van dit jaar dertig procent gegroeid'.

“Als we met z'n allen het milieu en onze gezondheid zo blijven belasten, lopen we op een termijn van dertig tot veertig jaar vast. Het is een feit dat klimaatverandering leidt tot natuurrampen. Om de verandering te stoppen, moeten we ervoor zorgen dat grondstoffen en hulpbronnen niet opraken, en de aarde niet meer opwarmt door gebruik van fossiele brandstoffen. We hebben in Nederland geen plan, maar wel twee grote afspraken om dit probleem aan te pakken”, vertelt Adriaan van Engelen, directeur van het Milieu Platform Zorgsector (MPZ). Al 24 jaar zit hij met hart en ziel aan het roer van Stichting Stimular en MPZ. Daarvoor studeerde hij Thermische Werktuigbouwkunde aan de Universiteit van Twente. De afspraken zijn het Klimaatakkoord van Parijs en de Sustainable Development Goals (SDG's) van de VN. Van Engelen: “Zorginstellingen hebben veelal nog niet nagedacht over de vraag wat zij toevoegen om de SDG's te behalen. Maar als je meer dan duizend man personeel hebt, ben je onderdeel van de wereld en heb je verantwoordelijkheid op dit gebied.”

Kennis delen

MPZ jaagt dat proces aan. Sinds 1993 is het Milieuplatform actief, net als Stichting Stimular. “Waar Stimular zich richt op circulair en klimaatneutraal ondernemen in het bedrijfsleven, focust de vereniging MPZ met deze thema's op de zorg”, vertelt Van Engelen. “MPZ is een groeiende groep van ruim honderd grote zorginstellingen – waarbij met name vastgoedemensen en facilitair functionarissen bij elkaar komen om kennis en ervaring uit te wisselen. Door de jaren heen hebben we een behoorlijke hoeveelheid kennis opgebouwd en dat wordt

WERKGROEP ENERGIE

Energiebesparing draagt bij aan lagere exploitatiekosten en maakt zorggebouwen toekomstbestendig. Dit vraagt om een gedegen aanpak die onderdeel is van de bedrijfsvoering. De Green Deal Werkgroep Energie biedt zorginstellingen een Energy Trek aan. Hierin wordt de instelling kosteloos begeleid in het proces, de reis, naar energiebesparing. Momenteel doen er vier zorginstellingen mee aan de Energy Trek. Tevens hebben deze instellingen hun doelstellingen voor mei 2018 vastgesteld.

‘MET DE GREEN DEAL WILLEN WE VOORTVAREND INSPELEN OP NIEUWE WET- EN REGELGEVING’

alleen maar meer. In deze veranderende wereld, waar duurzaamheid steeds belangrijker wordt, willen we deze knowhow graag breed in de sector delen.”

Vandaar het initiatief voor de Green Deal 'Nederland op weg naar Duurzame Zorg'. Van Engelen: “Regelmatig was ik in gevecht met de overheid over de wetgeving op het gebied van duurzaamheid. De regels zijn opgesteld voor bijvoorbeeld grote fabrieken, maar zijn niet goed toepasbaar in de zorg. Als vereniging vertaalden we de regels zodat ze wel toepasbaar zijn. De overheid zit natuurlijk niet te wachten op een sector die niet kan werken met de regels en is blij met ons. Met de Green Deal willen we voortvarend inspelen op nieuwe wet- en regelgeving en samen met de overheid een systematische verduurzaming in gang zetten.”

Heldere boodschap

In eerste instantie startten vier partijen met de gesprekken over de Green Deal. De overheid wilde graag meer partners. Er kwamen er 54 bij, waaronder Philips, drie ministeries, diverse zorginstellingen en meerdere zorgverenigingen. “Toen dachten we: dit is het momentum. We moeten aan de slag”, zegt Van Engelen. “De vereniging is in het eerste kwartaal van dit jaar dertig procent gegroeid. We merken dat mensen onze boodschap willen horen en dat onze boodschap helderder en sterker wordt.” De stap na aanhaken is concreet iets doen. Oftewel de systematische verduurzaming van de bedrijfsvoering invullen bij iedere ondertekenaar. “Het is effectief als duurzaamheid een integraal onderdeel is geworden”, aldus de directeur. “In de praktijk vertaalt dat zich terug in bijvoorbeeld het Keurmerk Milieuthermometer Zorg. Op zo'n keurmerk zit een controle voordat instellingen het krijgen. Je kunt het zien als een mooi diploma. Het kost inspanning, tijd en moeite maar het verdient zich terug. Zo'n keurmerk fungeert ook als aanjager om het 'gesprek' rondom duurzaamheid te voeden. Het komt van

+++

buitenaf en toetst de hele organisatie. BREEAM-NL, nieuwbouwinstrumenten, GPR, quick scans en dergelijke passen erin en kunnen ook helpen om een systematische verduurzaming te bewerkstelligen."

Diverse motieven

Wil iedereen verduurzamen vanwege het

milieu? Nee, zegt Van Engelen. "Er zijn verschillende motieven. Er is een groep die daadwerkelijk goed wil doen voor de wereld. En er is een groep die zegt 'Als we het nu niet doen, is het straks duurder'. Ook is er een groep die gewoon meedoet. Er is bovendien een groep die het voor de toekomstige generaties doet, 'want anders spreek ik minder jongeren aan

WERKGROEP VOEDING

Het doel van de Werkgroep Voeding is om voedselverspilling terug te dringen en met de bespaarde kosten cliëntenwaardering, goede voedingswaarde, gastvrije presentatie en beleving bij de medewerker terug te brengen, zegt Adrie van Jongenelen, directeur van The Food Professor. Samen met de WUR en Consumerview 'trekt' hij deze werkgroep en zetten ze verandering in. "In de achterliggende tijd hebben we vooral genetwerkt. Nu kunnen we hier langzaam de vruchten van plukken en daadwerkelijk met onze doelen aan de slag." Toch gaat het niet zo snel als Jongenelen had verwacht. "Als je voedselverspilling aan wilt pakken, moet de zorginstelling intern naar de processen rondom voeding kijken. Zorginstellingen hebben voedselverspilling hoog in het vaandel staan, maar willen niet hun al 25 jaar bestaande processen veranderen. Ze vinden het eng. Vaak helpt het om met een 'coach' samen naar de processen te kijken. Samen kun je namelijk veel grotere en effectievere stappen zetten."

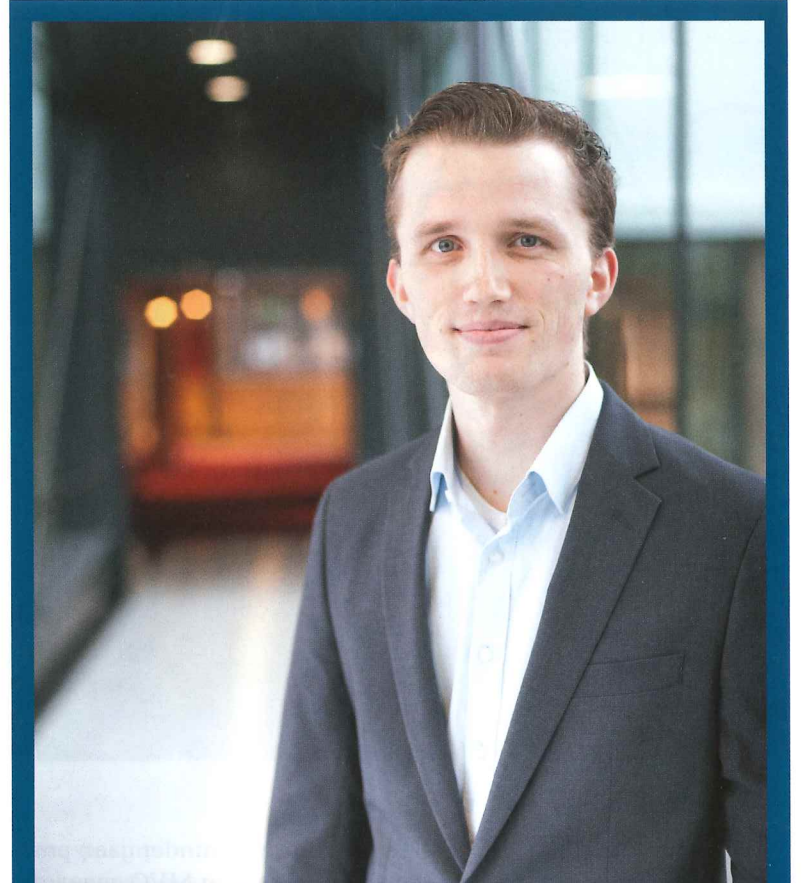
De juiste weg is alvast ingeslagen, besluit Jongenelen: "Maar we zijn er nog lang niet. Zorginstellingen moeten de stap naar verbinding en openheid nog zetten. Pas dan kunnen we echt voedselverspilling aanpakken en beleving terugbrengen."

'ALS JE MEER DAN DUIZEND MAN PERSONEEL HEBT, BEN JE ONDERDEEL VAN DE WERELD'

voor functies in het ziekenhuis'. En er is een groep die het vooral ziet als een voorwaarde om de organisatie toekomstbestendig te maken. Maar er is niemand die zegt 'Anders raak ik mijn patiënten kwijt'. Die komen toch wel." Er zijn goede afspraken gemaakt, vervolgt Van Engelen. "We hebben heel veel kosten bespaard op het gebied van administratie, energie en afvalwater. We hebben een systeem ontwikkeld dat als handvat dient om vandaag al met duurzaamheid aan de slag te gaan. We zijn een bindende factor geworden voor brancheverenigingen zoals NVZ, inkopers (Intrakoop) en technici (NVTG). Vooral de samenwerking is een belangrijk onderdeel, want dan voelt iedereen zich eigenaar. Dat versterkt elkaar, maakt energie los en iedereen gaat daarna aan de slag."

Kinderschoenen

Hoewel de echte systematische verduurzaming nog in de kinderschoenen staat, blijft de directeur positief. "Het is nu vooral belangrijk dat iedereen aanhaakt. Daarna zijn we blij als de grootste 250 tot 400 zorginstellingen de route naar duurzame zorg hebben ingezet." Het liefst wel haalbaar, want anders kunnen medewerkers gedemotiveerd raken over de uitwerking ervan. "Het maakt nogal verschil of je in tien, twintig of dertig jaar klimaatneutraal wil zijn. Sommigen willen in 2030 al klimaatneutraal zijn, maar het moet wel realistisch zijn. Overigens heb ik nog niet meegemaakt dat medewerkers gedemotiveerd raakten. De grote instellingen – zoals UMC Utrecht en

WERKGROEP DUURZAAM INKOPEN

Van de ruim 55 miljard aan bedrijfskosten van zorgorganisaties is zeker een derde inkoopgerelateerd. Er ligt dus veel potentie in het verduurzamen van de inkoop van zorgorganisaties. "Maar duurzaam inkopen gebeurt nog niet echt op grote schaal. Wij willen er daarom meer bekendheid aan geven en goede voorbeelden delen binnen de zorgsector", vertelt Jesse Schrama, inkoper en productmanager energie bij Intrakoop en kartrekker van de Werkgroep Duurzaam Inkopen. "We zijn begonnen met een inventarisatie van alle projecten voor duurzaam inkopen. We concludeerden dat we hier geen projecten aan hoeven toe te voegen, want er is al voldoende. Nu is het plan om in dit najaar een congres te organiseren met de leden van Intrakoop, MPZ en eventueel een andere inkoopvereniging", zegt Schrama. "Hier willen we kennis delen, normen voor duurzaam inkopen toelichten, inspirerende voorbeelden geven en praktische handvatten bieden. We hebben nog een weg te gaan, maar dat is logisch. Iedereen doet het erbij. Gezamenlijk kennis en ervaringen delen is dan een belangrijke volgende stap."

Radboudumc – die snel willen gaan, zijn nu vooral mooie trekkers", benadrukt Van Engelen. "Maar", scherpt hij aan, "het gaat ons nu absoluut niet om het niveau van de oplossingen, maar om de bewustwording van duurzaamheid. Wij willen dat iedereen bewuste, duurzame keuzes maakt. En als iemand dan niet voor een duurzame oplossing kiest, is dat jammer. Maar het is dan geen argument dat hij het 'niet geweten heeft'." +